

Hoe kunnen we vaccinatiescepsis in Nederland begrijpen?

Josje ten Kate, MSc., Prof. dr. Willem de Koster & Prof. dr. Jeroen van der Waal

16 juni 2022

Inhoud

- Achtergrond
- Benadering
- Vaccinatiescepsis onder hoger opgeleide ouders
 - Studie 1: Hoe zien ouders vaccinaties?
 - Studie 2: Hoe zijn ouders tot hun standpunten gekomen?
- Toepassing op bredere populatie
 - Studie 3: Hoe reageren mensen op informatie?
- Reflectie op cultuursociologische benadering

A stylized, handwritten-style logo of the word "Erasmus" in a dark blue or black color, located in the bottom right corner of the slide.

'Sta ik hier wel achter?'

Zij twijfelden, maar lieten hun kinderen toch vaccineren

30 juni 2020 17:27

Aangepast: 30 juni 2020 19:13

Janneke (links) en Sanne.

‘Moet ik mijn kind wel of niet laten vaccineren?’

Nadat Pauline Bijster in een blog schreef dat ze twijfelde of ze haar kind zou laten inenten, viel het halve land over haar heen.

Bron: Oudersvannu.nl

“Vaccinatiegraad onder Nederlandse **orthodoxe Protestanten neemt toe**”

(Spaan et al., 2017)

“...de belangrijkste reden voor niet-medische uitzonderingen [op vaccinatie] is gerelateerd aan **sociaaleconomische status** in plaats van religieuze overtuigingen”

(McNutt et al., 2016)

Hoe kunnen we vaccinatiescepsis onder hoger opgeleide ouders begrijpen?

Cultuursociologische aanpak

Beginnen vanuit “the native’s point of view” (Geertz 1983:55-73)

Belangrijk: doel is niet om de zienswijze van ouders aan te prijzen of te veroordelen

De vraag is niet of zienswijzen...

“...correct of fout zijn, rationeel of waanzinnig, goed of slecht...”

...maar het doel is om [te verkennen] wat deze zienswijzen *betekenen*”

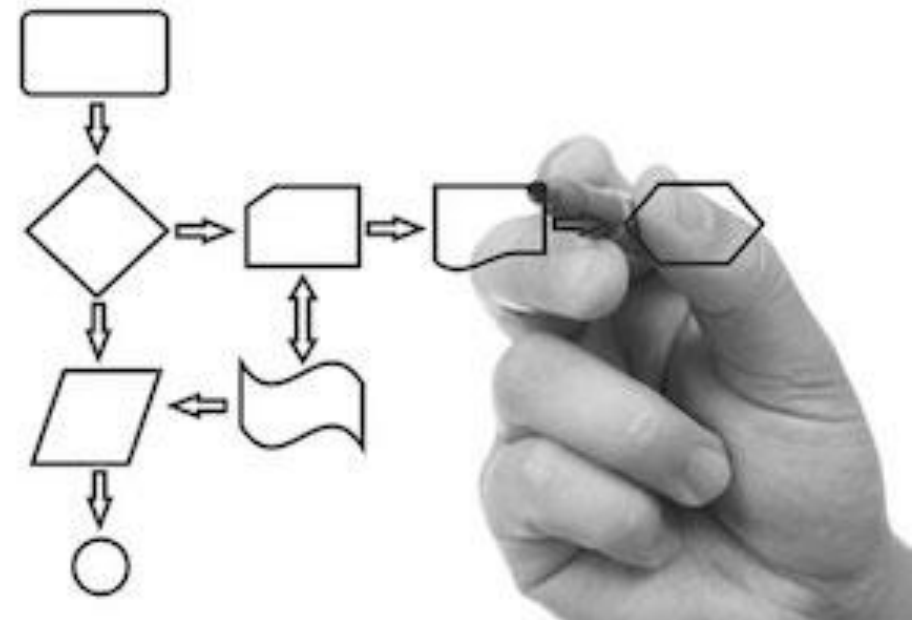
(Harambam 2017:22)

Hoe kunnen we vaccinatiesceptisis onder hoger opgeleide ouders begrijpen?

Studie 1 - Hoe zien ze vaccinaties?

Studie 2 - Hoe zijn ze tot hun standpunten gekomen?

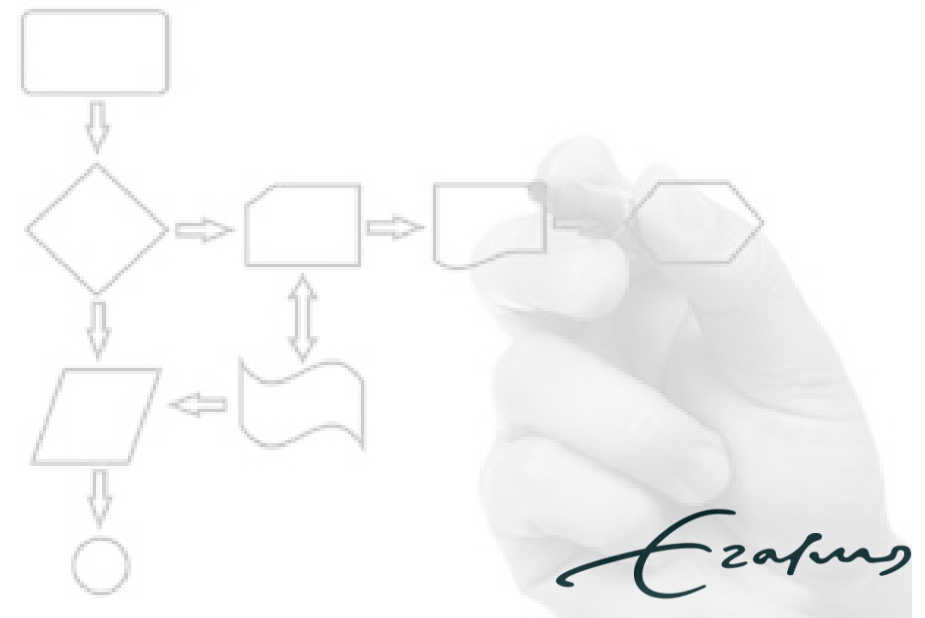

Hoe kunnen we vaccinatiescepsis onder hoger opgeleide ouders begrijpen?

Studie 1 - Hoe zien ze vaccinaties?

Studie 2 - Hoe zijn ze tot deze scepsis gekomen?

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

```
graph TD; A[Individualistische epistemologie] -.-> B[Natuurgericht]; A -.-> C[Wetenschapsgericht];
```

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

“het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben”

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de *ouders* zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

"[vaccineren] ging tegen ons gevoel in"

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

"[vaccineren] ging tegen ons gevoel in"

"ik wil het immuunsysteem op een natuurlijke
manier versterken (...) met zo min mogelijk
farmaceutische invloeden"

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

"[vaccineren] ging tegen ons gevoel in"

"ik wil het immuunsysteem op een natuurlijke
manier versterken (...) met zo min mogelijk
farmaceutische invloeden"

"ik heb veel vertrouwen in de
gezondheidszorg (...), in het *repareren*
van mensen, daar zijn ze erg goed in"

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

"[vaccineren] ging tegen ons gevoel in"

"ik wil het immuunsysteem op een natuurlijke
manier versterken (...) met zo min mogelijk
farmaceutische invloeden"

"ik heb veel vertrouwen in de
gezondheidszorg (...), in het *repareren*
van mensen, daar zijn ze erg goed in"

"kinderziektes hebben een bepaald doel"

Wetenschapsgericht

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

"Laten we alsjeblieft niet allemaal op
onze onderbuikgevoelens afgaan!"

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

"Laten we alsjeblieft niet allemaal op
onze onderbuikgevoelens afgaan!"

"ik sla de ervaringsverhalen over (...), omdat
ik een boek lees om het wetenschappelijk
onderbouwd te hebben"

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

"Laten we alsjeblieft niet allemaal op
onze onderbuikgevoelens afgaan!"

"ik sla de ervaringsverhalen over (...), omdat
ik een boek lees om het wetenschappelijk
onderbouwd te hebben"

"zij is absoluut, compleet wetenschappelijk,
en zij zei dat we het gewoon niet zeker weten"

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

"het is niet verstandig om
'blind vertrouwen' te hebben"

"Wat ik heel belangrijk vind, is dat je
zelf de keuze moet kunnen maken"

"de ouders zijn verantwoordelijk
voor hun kind. Niet het RIVM."

Natuurgericht

Wetenschapsgericht

"Laten we alsjeblieft niet allemaal op
onze onderbuikgevoelens afgaan!"

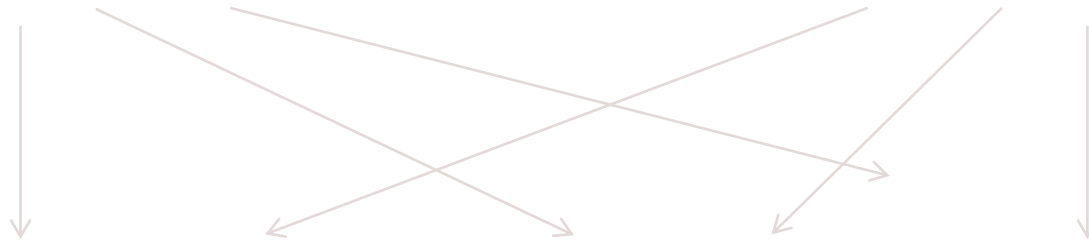
"ik sla de ervaringsverhalen over (...), omdat
ik een boek lees om het wetenschappelijk
onderbouwd te hebben"

"zij is absoluut, compleet wetenschappelijk,
en zij zei dat we het gewoon niet zeker weten"

"er worden geen *double-blind*
studies gedaan naar die vaccinaties"

Hoe zien ouders vaccinaties?

Individualistische epistemologie

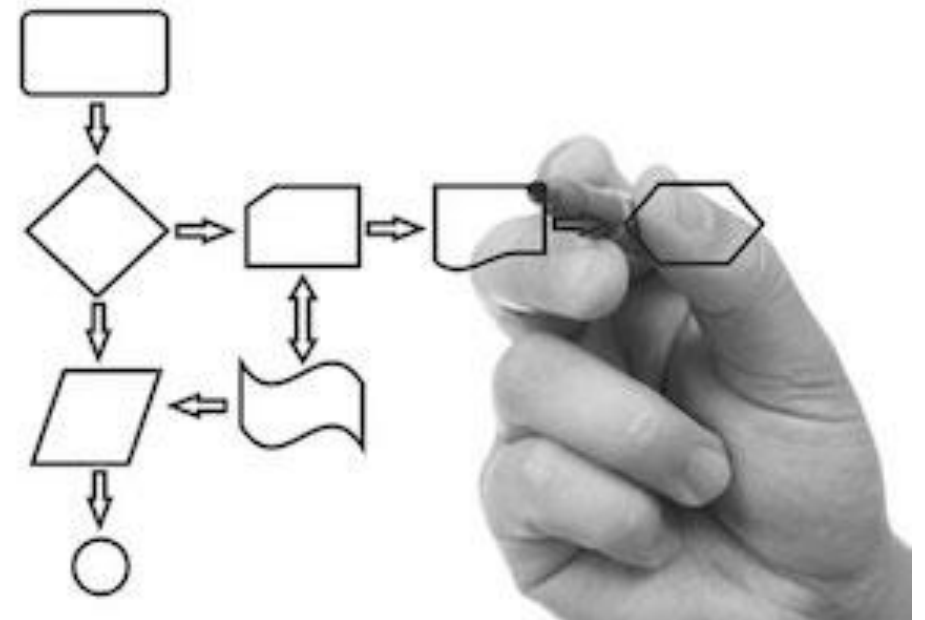
- Risico-afwegingen
- Informatie
- *Meer?*

Hoe kunnen we vaccinatiescepsis onder hoger opgeleide ouders begrijpen?

Studie 1 - Hoe zien ze vaccinaties?

Studie 2 - Hoe zijn ze tot hun standpunten gekomen?

Hoe komen ouders tot hun houding?

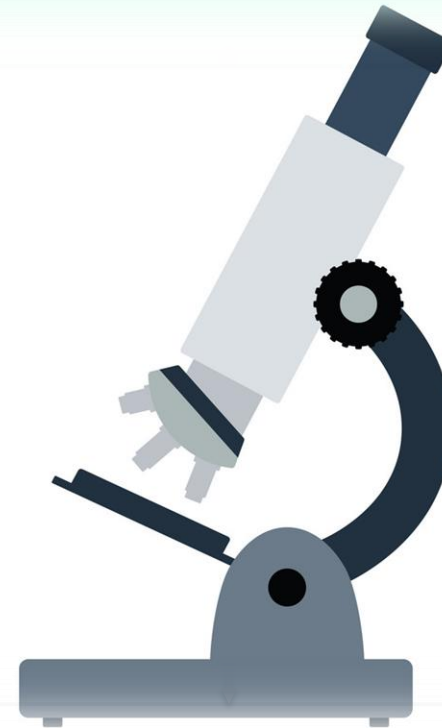
Trigger

"ik had er daarvoor nog nooit
echt bij stilgestaan"

"het zorgde ervoor dat ik voor het eerst ging
nadenken over de optie om niet te vaccineren"

Hoe komen ouders tot hun houding?

Trigger

Hoe komen ouders tot hun houding?

Hoe komen ouders tot hun houding?

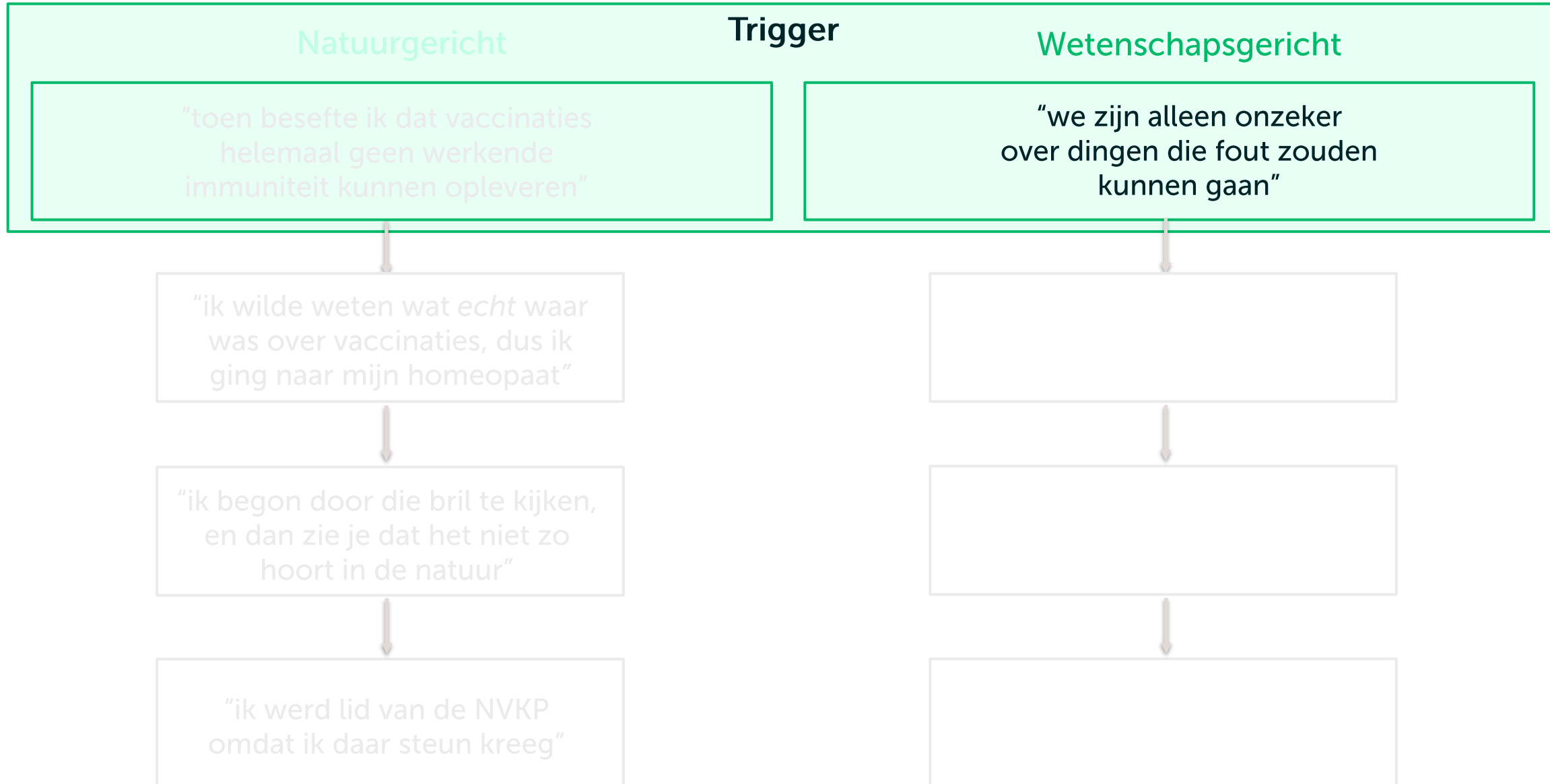
Hoe komen ouders tot hun houding?

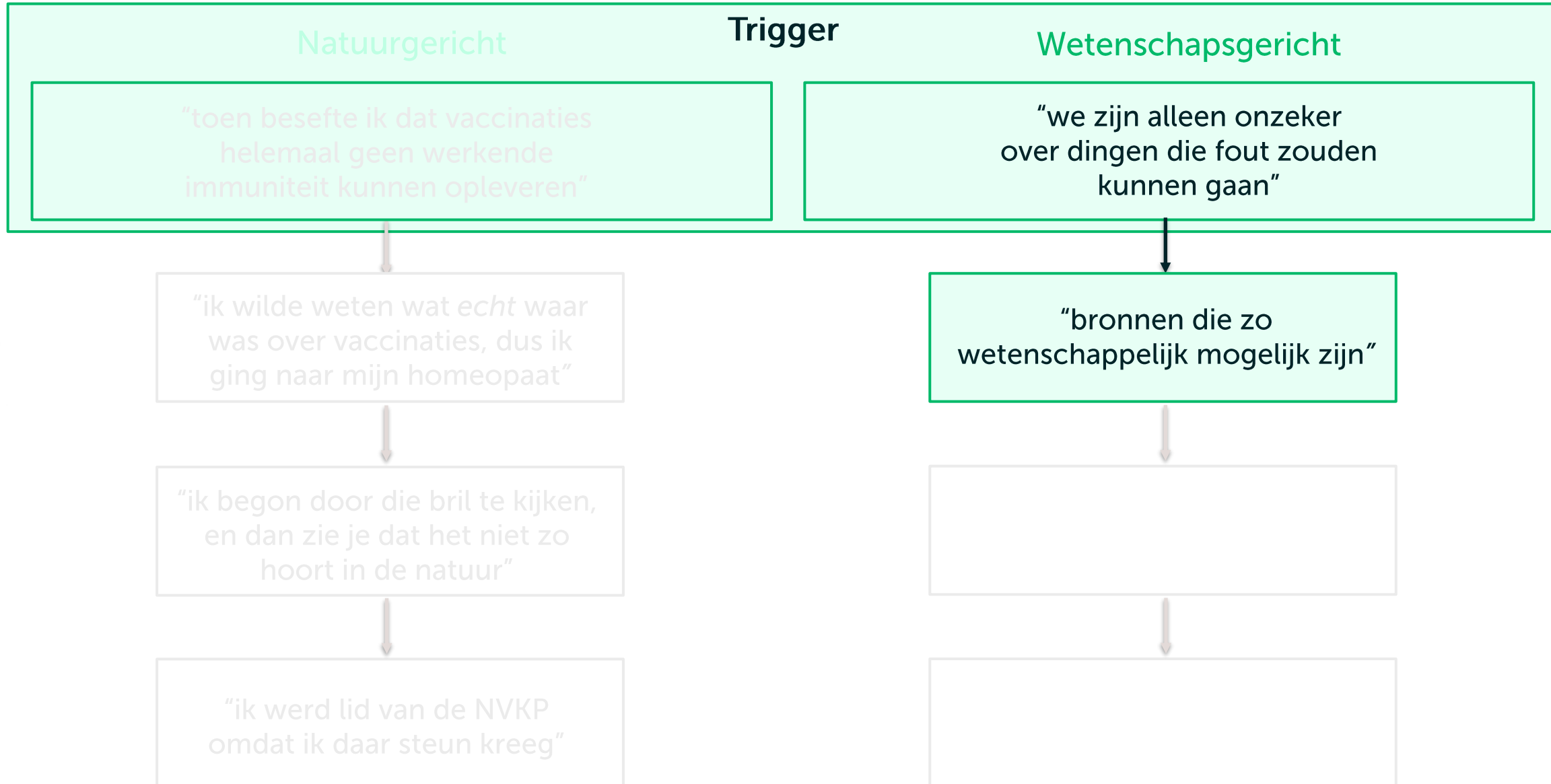
Hoe komen ouders tot hun houding?

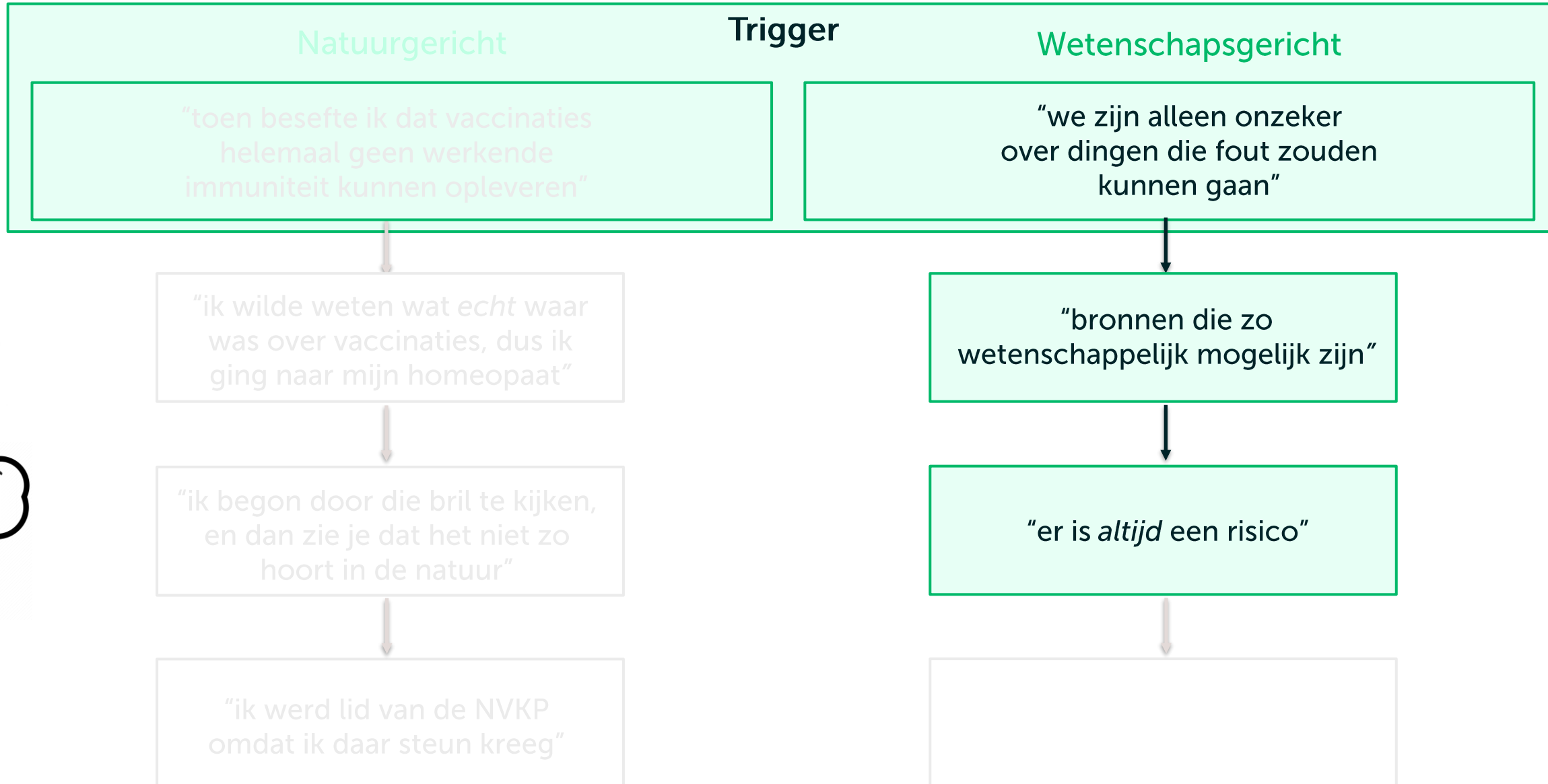
Hoe komen ouders tot hun houding?

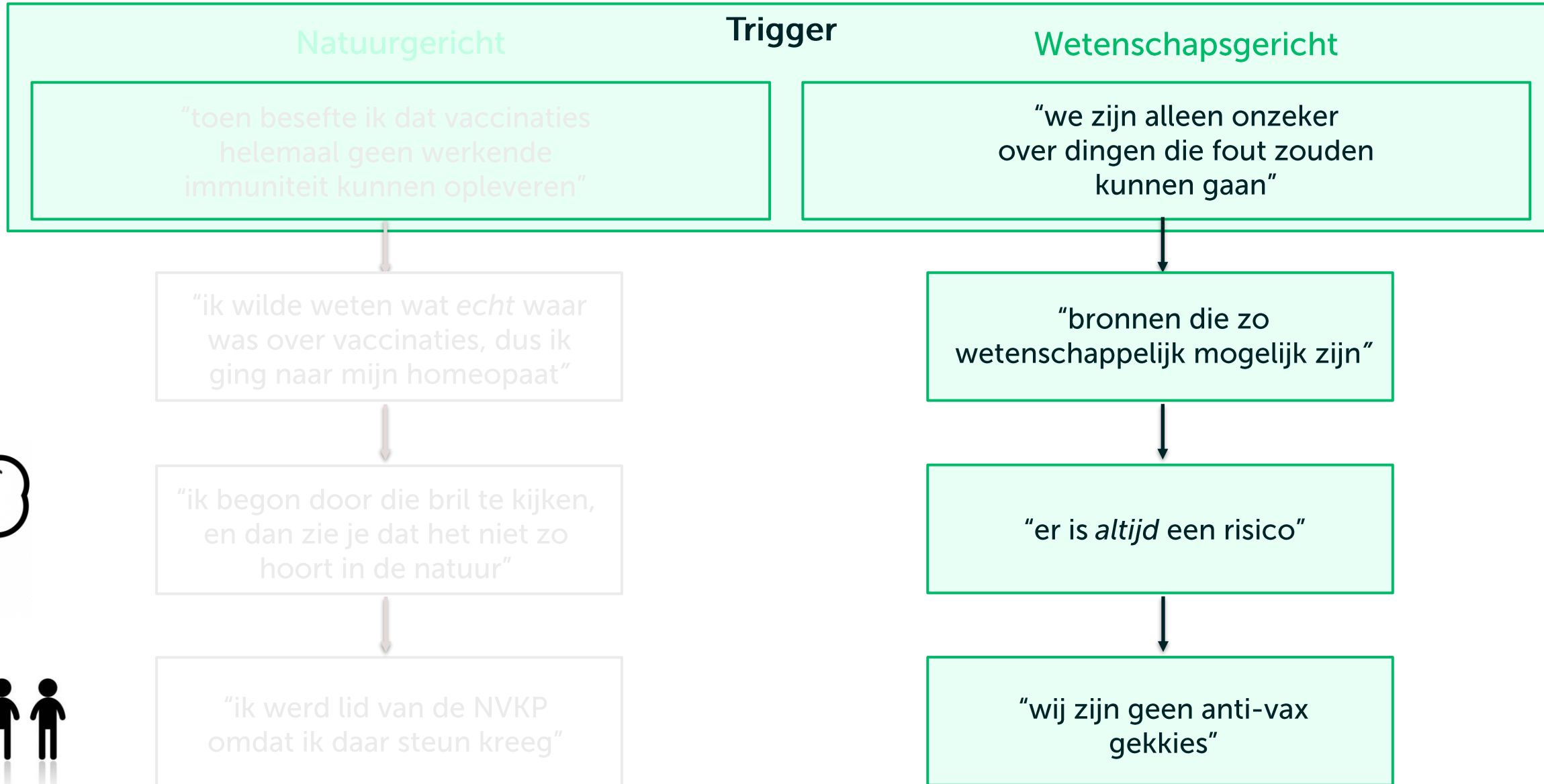
Hoe komen ouders tot hun houding?

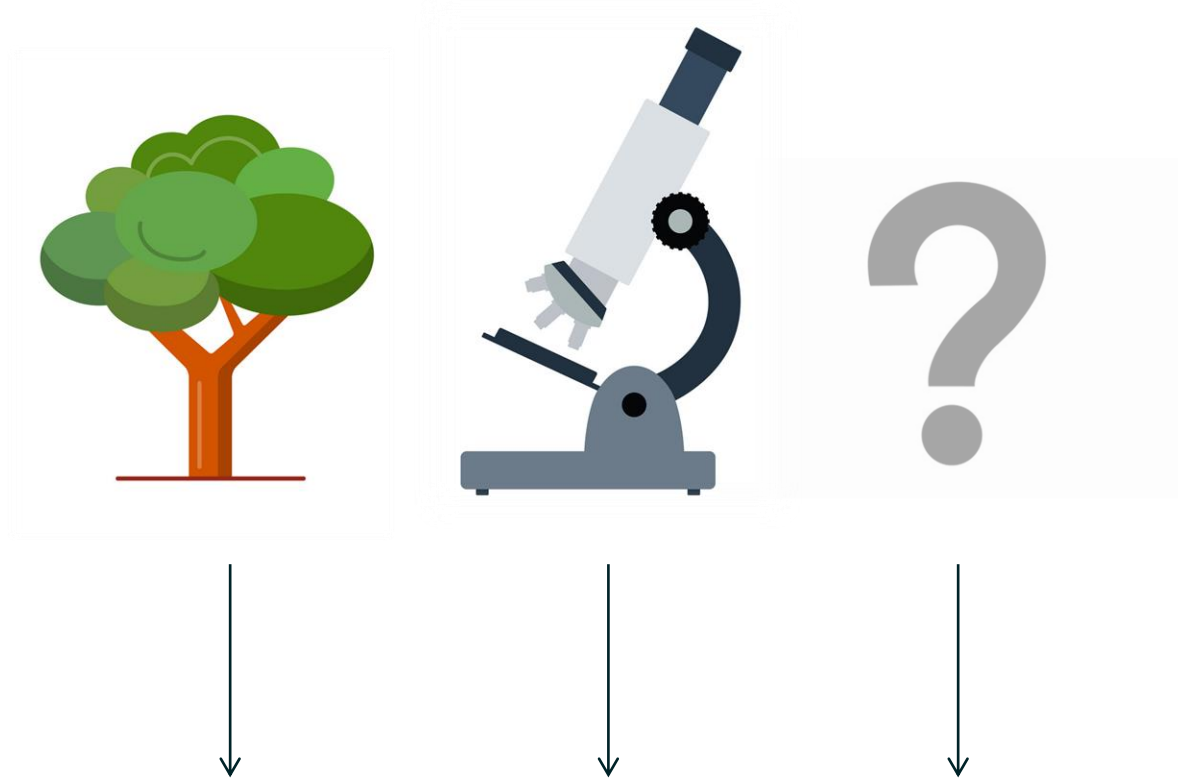
Hoe komen ouders tot hun houding?

Hoe komen ouders tot hun houding?

Hoe komen ouders tot hun houding?

Andere 'triggers' en trajecten in gezondheidsdomein?

Hoe nu verder?

Hoe wijdverspreid zijn deze zienswijzen?

- Andere sociale groepen

COVID-19 (vaccinatie)

- 'Natuurgericht' vs. 'wetenschapsgericht'

Risico-inschatting

- Hoe werkt dit precies?

Informatie over vaccinatie

- Hoe spelen verschillende elementen een rol?

Informatievoorziening

Informatie

Informatievoorziening

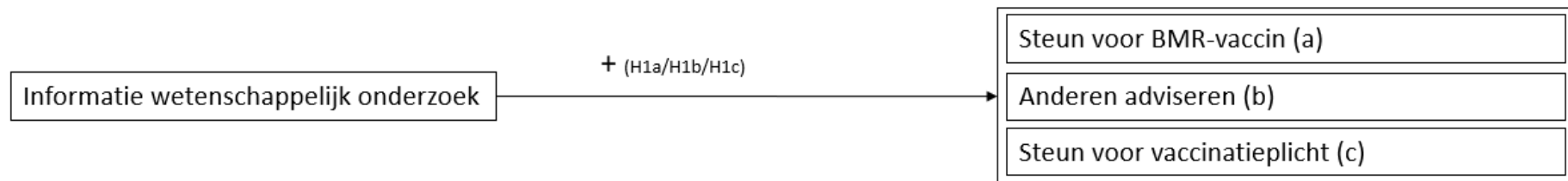
Informatie over wetenschappelijk onderzoek

'Culturele frames' (Gitlin, 1980): "ideeën over wat er bestaat, gebeurt, belangrijk is"

→ Natuurgericht vs. wetenschapsgericht

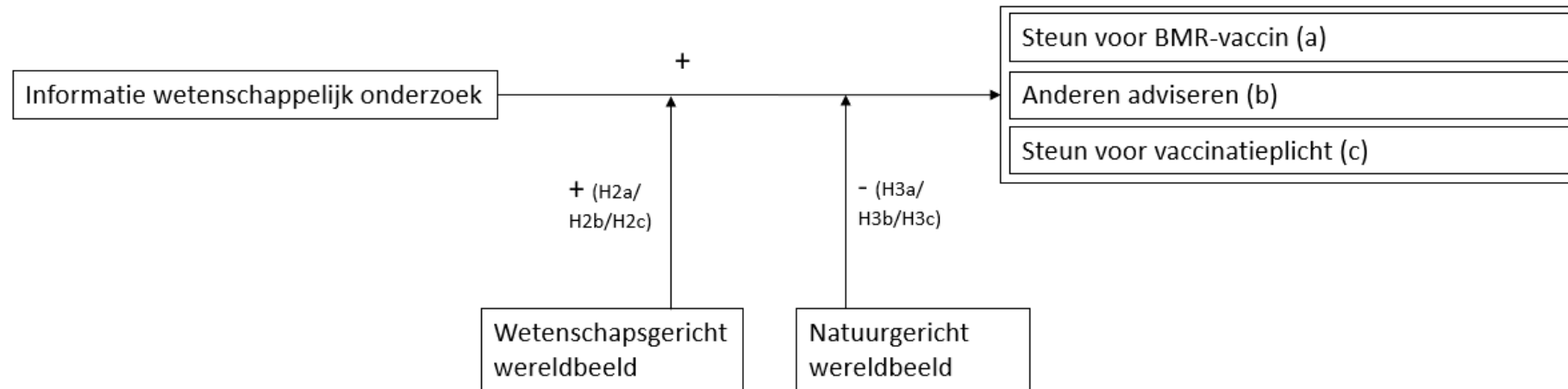
Informatievoorziening

Verwachtingen:

Informatievoorziening

Verwachtingen:

Informatievoorziening

Groep 1: informatie over ziektes, en informatie over vaccin

Groep 2: dezelfde tekst + beknopte uitleg wetenschappelijk onderzoek

Informatievoorziening

Voorlopige bevindingen

Effect van het geven van wetenschappelijke informatie:

- *Richting van effect negatief*
- *Bij 'anderen adviseren' significant, verder net niet*
- *Dus: als er effect is, dan is het negatief*

Informatievoorziening

Voorlopige bevindingen

Natuurgericht wereldbeeld: geen significante effecten

- Lijkt geen rol te spelen*

Informatievoorziening

Voorlopige bevindingen

- Wetenschapgericht wereldbeeld: positief effect*
- *Effect minder negatief bij hogere scores*

Informatievoorziening

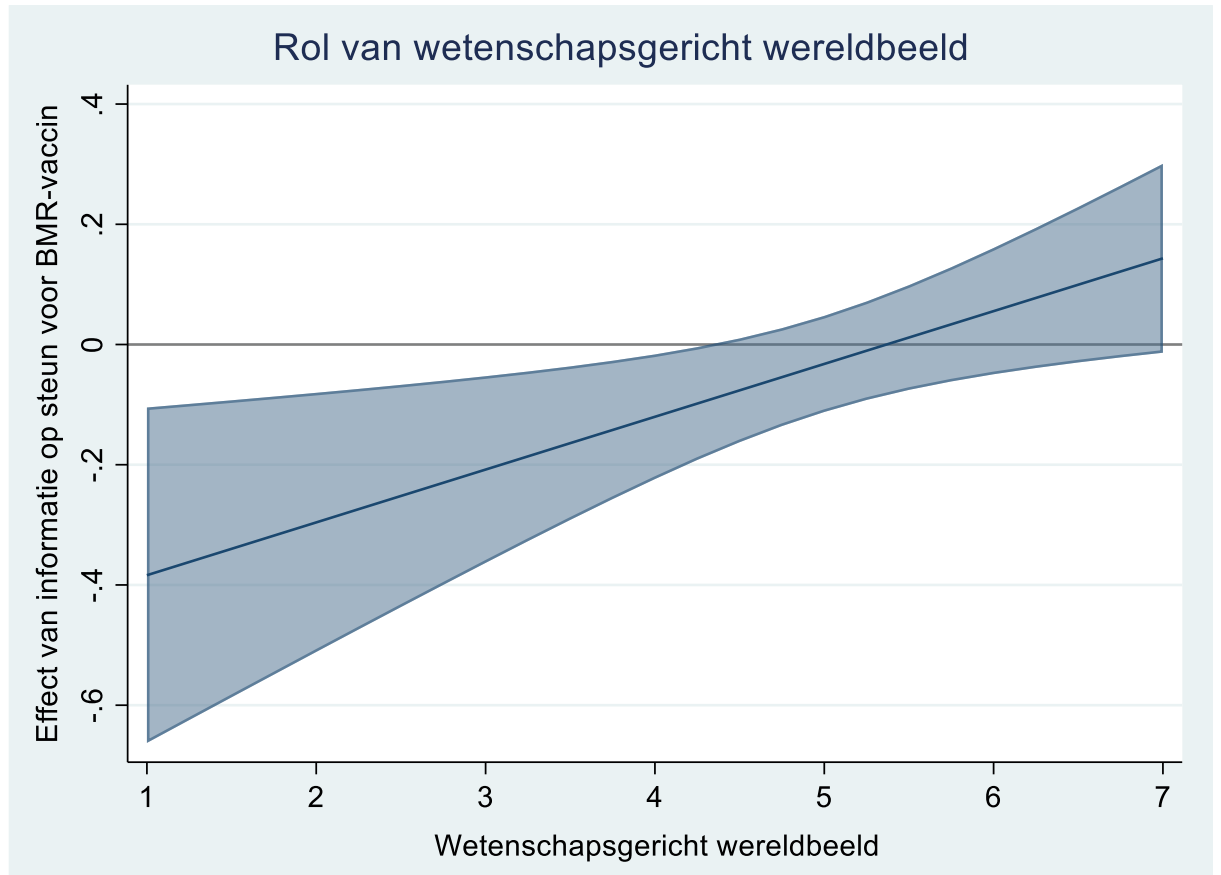
Voorlopige bevindingen

Wetenschapgericht wereldbeeld: positief effect

- *Effect minder negatief bij hogere scores*

Wat betekent dit?

- *Hogere scores: geen effect*
- *Lagere - gemiddelde scores: negatief effect*

Informatievoorziening

Wetenschappelijke info: als er een effect is, is dat negatief

- Huidige informatievoorziening?
- Verschillen tussen vaccins?

Natuurgerichte zienswijze

- Vaak belangrijk in ander onderzoek
- Wat is er nu precies belangrijk?

Wetenschapsgerichte zienswijze

- Effect minder negatief bij hogere scores
- Groep die vaak doelgroep is: averechts effect

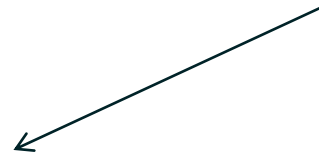
Wees voorzichtig met informatievoorziening!

Cultuursociologische benadering

Verschillen in betekenisgeving

Cultuursociologische benadering

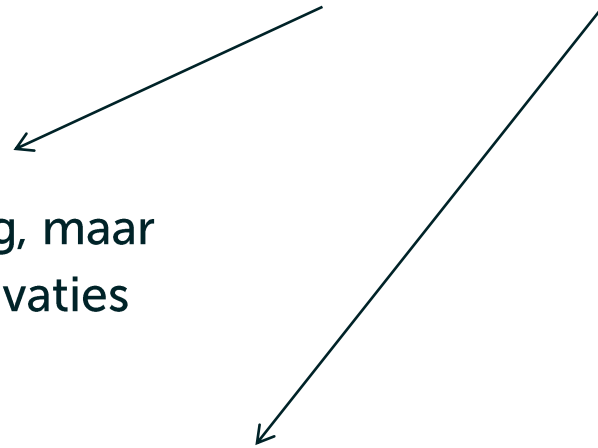
Verschillen in betekenisgeving

Dezelfde beslissing, maar
verschillende motivaties

Cultuursociologische benadering

Verschillen in betekenisgeving

Dezelfde beslissing, maar
verschillende motivaties

Inspireren verschillende
vormen van omgaan met risico's

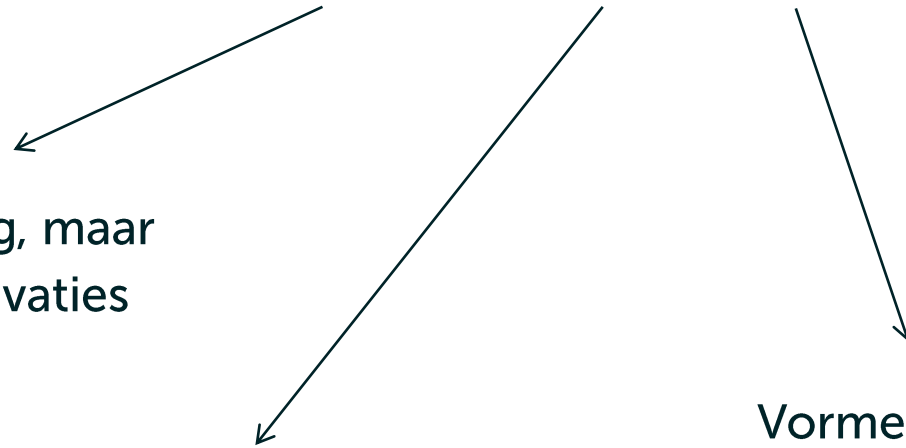
Cultuursociologische benadering

Verschillen in betekenisgeving

Dezelfde beslissing, maar
verschillende motivaties

Inspireren verschillende
vormen van omgaan met risico's

Vormen interpretatie 'trigger' &
sceptis-traject

Cultuursociologische benadering

Verschillen in betekenisgeving

Dezelfde beslissing, maar
verschillende motivaties

Beïnvloeden omgang met
informatie

Inspireren verschillende
vormen van omgaan met risico's

Vormen interpretatie 'trigger' &
sceptis-traject

Bedankt voor jullie aandacht!

Zijn er vragen/opmerkingen?

Josje ten Kate (tenkate@essb.eur.nl)

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Josje ten Kate', with a stylized flourish at the end.